

Nowości wydawnicze

Konteksty edukacji kulturalnej Społeczne interesy i indywidualne wybory - książka Krystyny Ferenz

Stosownie do sugestii zawartej w podtytule pracy akcentującej możliwą opozycję interesów społecznych, realizowanych przez ten rodzaj praktyki, jakim jest edukacja i indywidualnych wyborów, do których ma ona przygotować pewną kategorię podmiotów zwiększających także ich możliwość modyfikowania tej praktyki, ustalimy kto - zdaniem Autorki - jest nosicielem wspomnianych interesów społecznych. Sugerowana opozycja jest realna, a nie stworzona z myślą o wyrażeniu poglądów twórcy tekstu tutaj waloryzowanego.

Interesy społeczne obecne w praktyce społecznej - uniwersalnej i fundamentalnej dla rozwoju gatunku ludzkiego - edukacji, są w ideologiach. Ideologie zawierają odmienne wizje ładu społecznego, wizje społeczeństwa dobrze zorganizowanego i odmienną hierarchię dobra jednostki w relacji do dobra wielkich grup społecznych. Mogą one zyskać przywilej wyłączności lub prawomocności, gdy zostaną włączone w proces socjalizacji i w proces edukacji sformalizowanej, której uczestnikami są kolejne pokolenia dzieci i młodzieży, coraz częściej także liczne podmioty pełniące już role zawodowe. Współzawodniczą o czynny udział w procesie socjalizacji i edukacji ideologie uniwersalne: liberalna, konserwatywna i lewicowa (s.23). Różnice między nimi odzwierciedlają podziały społeczeństw współczesnych, niezbieżność interesów wielkich grup społecznych. Edukacja traktowana jest faktycznie przez zwolenników każdej ideologii jako rodzaj praktyki społecznej, która ma powiększać liczbę propagatorów ideologii, liczbę tych, którzy zinternalizowali ideologię i w codziennych społecznych zachowaniach potwierdzać będą jej walory.

Nośnikiem interesów grupowych jest ideologia narodu, narodowości czyli wielkiej grupy etnicznej. W Europie ideologie te silnie osadziły się w kulturze symbolicznej, różne spełniały funkcje w dziejach tych grup i relacjach wzajemnych. Wygenerowały one różne postacie patriotyzmu i nacjonalizmu. Edukacja historyczna, polityczna i kulturalna podporządkowana była internalizacji ideologii grupy etnicznej i gotowości jej adresatów do obrony niepodległości grupy. Gotowość ta uznana była za wartość nadrzędną, a praktyczne potwierdzanie jej było świadectwem patriotyzmu jednostki, wskaźnikiem efektywności socjalizacji i edukacji. W kształtowanie takiej postawy włączone zostały dziedziny kultury symbolicznej, historia grupy etnicznej, język literacki, uroczystości rocznicowe skorelowane z ważnymi wydarzeniami w dziejach takiej grupy. Procesy globalizacji, intensywne także w następstwie wzrostu udziału mediów w upowszechnianiu ideologii, nauki, kultury symbolicznej - osłabiają atrakcyjność

ideologii grup etnicznych (s.91-102). Odmiennym rodzajem wielkich społecznych zbiorowości są wspólnoty religijne. One też uznają upowszechnianie własnej wizji ładu ziemskiego i nadprzyrodzonego za pożądaną efekt socjalizacji i edukacji

wydział
nauk
pedagogicznych
i społecznych

(s.39). W proces ten włączone są podstawowe zasady wiary wspólnoty religijnej, a także kultura symboliczna, której dzieła powstały z motywacji religijnej lub komunikują religijną treść. Media wydawniczo wspomagają wspólnoty religijne w upowszechnianiu ich wizji ładu oraz relacje jednostka - wspólnota. Dobro jednostki-wyznawcy, uznawane jest za nadrzędne lecz społeczne zachowania jej podporządkowane są regułom życia wspólnotowego.

Szkoła jest instytucją włączoną w proces edukacji o niespójnym układzie wartości. Spełnia funkcje integrujące grupę etniczną, wspólnotę wyznaniową, grupę ideologiczną. Podtrzymuje odrębność tych grup, czyli realizuje interes społeczny. Realizuje też postulat indywidualizmu aksjologicznego - jednostka ma być przygotowana

do świadomego dokonywania wyborów w społeczeństwie pluralistycznym, demokratycznym i wielokulturowym, bowiem jest ona sama sprawcą przebiegu własnego życia. Rozłożenie akcentów czy faktyczna realizacja przez szkołę jednego z dwóch niespójnych postulatów jest pochodną przyjętej psychologicznej koncepcji człowieka (s.105-116). Uznawana koncepcja współokreśla realne działania tych, którzy programy edukacyjne interpretują i realizują. Oni też dokonują wyboru: prymat interesu grupy czy prawa jednostki do wyboru wartości i wzorów kultury. O tym Autorka pracy pisze mniej i nie komunikuje jednoznacznie jakie - jej zdaniem - preferencje regulują praktykę edukacyjną w szkole lub w innych instytucjach edukacji.

Co może sprzyjać tworzeniu przesłanek do dokonywania przez jednostkę wyborów indywidualnych? Za przesłankę makrosocjalną uznać można - w przekonaniu Autorki - pluralizm kulturowy i aksjologiczny społeczeństw, zróżnicowanie ofert kulturalnych adresowanych do różnych kategorii jednostek, różne rodowody etniczne dzieł kultury symbolicznej włączonych w proces edukacji. W skali mikrosocjalnej - różnorodność ofert kulturalnych tworzących przez instytucje kultury osadzone w społecznościach lokalnych i kapitał kulturowy rodziny współczesnej, w tekście pracy przywoływanej rodziny polskiej osadzonej w społeczności lokalnej. O indywidualnym wyborze wartości i wzorów kultury przesądzą możliwości intelektualne i kompetencje jednostki stanowiące także efekt socjalizacji pierwotnej. Udział instytucji edukacji opisany jest, w tym układzie warunków, w jednym wymiarze - wyeksponowana została edukacja artystyczna (s. 159-170).

Wykład poglądów Autorki zyskałby większą spójność przez redukcję niewielu powtórzeń myśli i rezygnację z przywołań wyników badań własnych. Naszym zdaniem

praca może służyć tworzeniu programu badań empirycznych, które ukażą zakres realnego odniesienia wielu po-
znanawczo cennych myśli, tez, przypuszczeń.

Autorka osadziła praktykę społeczną - edukacja w róż-
nych i różnorodnych kontekstach. Mocno wyeksponowała
opozycje określające realne kształty tej praktyki: interesy
społeczne i indywidualne wybory. Zachowała umiar w wy-
rażaniu preferencji oraz realizm ujawniający się w prze-
konaniu, że wyeksponowana opozycja jest nieusuwalna,
wszak edukacja jest rodzajem praktyki społecznej, a nie
wolnioczasowym zajęciem jednostek. Do walorów pracy,
prócz poznawczych, wyżej ukazanych, należy włączyć
wykorzystanie wiedzy z różnych dyscyplin nauk społecz-
nych.

Edward Hajduk

Krystyna Ferenc, Konteksty edukacji kulturalnej. Społeczne inte-
resy i indywidualne wybory, Oficyna Wydawnicza Uniwersytetu
Zielonogórskiego Zielona Góra 2003

O teorii i praktyce poradnictwa. Odmiany poradoznawczego dyskursu

Ukazała się książka pt.
*O teorii i praktyce porad-
nictwa. Odmiany pora-
doznawczego dyskursu*,
autorstwa prof. Alicji Kar-
gulowej. Książka ważna
i pożyteczna. Oto fragment
z recenzji prof. zw. dr hab.
Tadeusza Aleksandra doty-
czący tego dzieła:

„Trzeba przyznać, że do
napisania ocenianego pod-
ręcznika prof. zw. dr hab.
A. Kargulowa długo się przy-
gotowywała, pracując począt-
kowo w poradni wychowaw-
czo-zawodowej, następnie
w czasie wieloletnich studiów
nad literaturą przedmiotu,
a także podejmując i reali-
zując oryginalne i trudne
badania własne nad pro-
blematyką funkcjonowania
poradnictwa. Wynikiem tych
ostatnich jest kilka warto-
ściowych książek oraz prac
zbiorowych przygotowy-
wanych pod Jej naukowym
kierunkiem. Przykładem
pierwszych: *Praca poradni
wychowawczo-zawodowej.
Model empiryczny i różnicowanie
jej funkcji* (Warszawa 1979),
*Poradnictwo wychowawcze w
świecie teorii i praktyki* (Wrocław
1980), *Poradnictwo jako wiedza
i system działań. Wstęp do
poradoznawstwa* (Wrocław 1986),
*Społeczny kontekst poradnictwa.
Poszukiwanie szans dla
poradnictwa w działalności
kulturalno-oświatowej* (Warszawa
1991). Autorka „zabrała” się
więc do napisania podręcznika
jako osoba naukowo dojrzała,
doskonale znająca praktykę
przeszłego (tego sprzed kilkunastu
lat) i współczesnego poradnictwa
i poradoznawstwa.

Przygotowując się do napisania
podręcznika Autorka

– zadając sobie sporo trudu –
bardzo uważnie przestudiowała
całość naukowego piśmiennictwa
polskiego na temat poradnictwa
i poradoznawstwa, ich uwarunkowań
oraz funkcji społecznych. [...]

Można więc, bez cienia przesady,
mówić o bardzo dobrej, bezsprzecznie
optymalnej, podstawie merytorycznej
i metodologicznej ocenianego
podręcznika. Trzeba także wyrazić
podziw dla benedyktyńskiej pracowitości
i wytrwałości Autorki wykazanej
przy jego przygotowaniu. [...]

Podręcznik zawiera wykład
całości kształtu współczesnej
wiedzy poradoznawczej, tworzonej
i rozwijanej od lat przez ludzi
różnych naukowych specjalności
i rozmaitych orientacji metodologicznych,
reprezentujących także rozmaite
paradygmaty budowy współczesnej
humanistyki. Jest opracowaniem
kompletnym, zapoznającym czytel-
nika z całością zagadnień metodologicznych,
merytorycznych i aplikacyjnych
współczesnego poradoznawstwa.
Jego powstanie to ważny etap w
umocnieniu się i utrwaleniu pozycji
odrębnej nauki humanistycznej
jaką jest poradoznawstwo, na którą
stałe dzisiaj rośnie zapotrzebowanie.
Jego powstanie to zarazem ważny
etap w rozwoju i różnicowaniu się
dyscyplin humanistycznych. [...]

Podręcznik jest dobrym źródłem
wiedzy dla czynnych

doradców i terapeutów, kierownik-
ów instytucji organizujących
poradnictwo, a nade wszystko dla
studentów studiów humanistycznych
(zwłaszcza pedagogów, psychologów,
socjologów i medyków) przygotowujących
się do pracy poradnianej lub na innych
stanowiskach, gdzie również spotykają
ludzi potrzebujących pomocy. [...]

Dużą oryginalność i wartość
podręcznika widzieć należy w
inteligentnym i mądrym zintegrowaniu
wiedzy o poradnictwie z generalizacjami
ogólniejszymi, np. na temat przemian
w kulturze ostatnich dziesiątków lat,
ewolucji współczesnej cywilizacji i życia
społecznego, trendów w ekonomice,
przeobrażeń rynku pracy. [...]

Wartość podręcznika podnosi
jego dobry, konkretny i precyzyjny
język naukowy. Cechuje go bogactwo
skojarzeń myślowych i interpretacyjnych,
swoboda i lekkość narracji co jest
ważną cechą każdego dobrego
podręcznika. Napisany stylem żywym
o dużym popularyzatorskim zacięciu.
Generalizacje i oceny w nim zawarte
są wyważone i formułowane w
kontekście społecznych uwarunkowań
poradnictwa i poradoznawstwa.
Z tego też powodu jego lektura jest
przyjemnością i – w przypadku
ważnego czytelnika – prowadzi do
dużych efektów poznawczych i
rozwojowych”.

Pola Kuleczka

Alicja Kargulowa, *O teorii i praktyce
poradnictwa. Odmiany poradoznaw-
czego dyskursu*, PWN, Warszawa, 2004